„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 55. У Новом Саду у петак 8. (20.) априла 1883. ГОДИНА XVIII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Глина, 7. априла. Црквена скупштина бињска дне 3. (15.) априла једногласно закључила: председништву саборског одбора ради што скоријег сазива сабора представку послати.

ЦРКВЕНА КРИЗА У СРБИЈИ, — ИЗБОР И ПОСВЕЋЕЊЕ МИТРОПОЛИТА.

IV.

По новом црквеном закону у Србији „архијепископа и митрополита бира нарочито изборно тело, у које покрај чланова архијерејског сабора долазе: председник министарског савета, министар просвете и црквених послова, председник државног савета, председник касационог суда и пет чланова народне скупштине. Овоме изборном телу председава најстарији по посвећењу епископ.“

Дакле је ипак и по томе закону најважнији фактор при избору архијерејски сабор. У српском архијерејском сабору не седе сами архијереји, него су поред ових још два архимандрита и пет протопресвитера (из сваке епархије по један). Да су у архијерејском сабору опет архијереји најважнији фактор, који томе телу и име дају, — о томе нема сумње. И кад је то тако, и кад је архијерејски сабор најважнији фактор изборнога тела за избор митрополита, — онда скоро да није могуће ни замислити избор митрополита без суделовања архијереја. И у Србији се то ипак догодило.

Архијереји не признајући важност новим црквеним законима не хтедоше ни у избору митрополита учествовати. Но ова абстиненција архијереја није одвратила владу од њене намере, да у подвргавању цркве под државну власт не пође и даље путем, којим је ударила. Остали чланови изборнога тела састаше се и без архијереја, те онако крњи истакоше себи за председника најстарије духовно лице, најстаријег архимандрита и обавише избор, поред свега тога, што и сам закон, који је ова влада створила, јасно и отворено вели, да изборном телу мора председавати „најстарији по посвећењу епископ.“

Кад су дакле архијереји не само обичан, прост саставни, него нужни, есенцијални део архијерејског сабора, и кад је то исто архијерејски сабор у изборном телу за избор митрополита, и кад закон изрично налаже да изборном телу мора епископ председавати, а овде је поред три епископа архимандрит председавао, — онда се рађа питање: да ли је овај избор без обзира на његове друге мане и недостатке, већ по овој јединој неправилности правоваљан и каноничан.

Прекршај закона је очевидан, и црква, кад би све и хтела ставити се на становиште закона, што га је држава без сутицаја њеног донела, и кад би га хтела признати, не би учињени избор митрополита ни са гледишта тога државног закона признати и одобрити могла, јер чин избора није ни по томе закону законито текао.

Друга неуредност и неправилност код овога избора била је у томе, што је за митрополита изабрано оно лице, које је изборноме телу председавало, те тако самим избором руководило. У парламентарном је животу ред и обичај, да при изборима никада избором не руководи она личност, која је за кандидата истакнута. При ресторацијама друштвених тела, кад се приступа избору председника, не руководи нигда у то доба избор председника него подпредседник. Како је председникова дужност да он проглашује закључке друштвене, и како ови тек онда добијају важност, кад их он прогласи, — то би кандидат, кад би избору председавао, дошао у тај смешан положај, да себе за изабраног проглашује. А у такав положај дошао је ево председник српског изборнога тела за избор митрополита, најстарији архимандрит Теодосије. Ово је свакојако аномалија, коју у парламентарном животу треба свагда избегавати, а нарочито пак тамо, где се о избору тако важног лица ради, као што је поглавица српске цркве.

Изгледа као да се при целом овом чину није много мислило, него се на врат на нос журило, само да се истакнута цел постигне, па макар се прописани ред обилазити и законска наређења прескакати морала. Данашња српска влада хтела је једном да доведе и посади на митрополитску столицу личност, која ће се њојзи безусловно покоравати, и то дело извела је српска влада до последње конзеквенције, које су њеној власти на расположењу биле. Избор митрополита могла је још обавити, како је она хтела, али је изабраног митрополита требало сад за епископа посветити, а за овај посао није било никога у Србији, који би га извршио. Ту је сада српска влада дошла у теснац. Ни једна аутокефална православна црква није хтела свргнуће митрополита Михаила и избор новог митрополита за каноничне чине признати. И ма да се српска влада око матере српске цркве, око цариградске патријаршије много трудила, да ју за своје по ступке задобије, опет су јој труди безуспеха остали. Чак ни наименовани патри јарх у Карловцима, г. Герман Анђелић није одобравао поступак српске владе у црквеним стварима. Али српској влади требало је да се извуче из ћор-буџака, у који ју је њена сопствена црквена политика утерала, — и није јој другог изласка било, него припасти аустро-угарској влади, да ова склони г. Анђелића на посвећење новог митрополита.

Како се пак данашња српска влада својој северној сусетки на милост и немилост предала, — није се могло ни посумњати да јој ова неће помоћи, да се из теснаца извуче, и да тако новом мнимом услугом Србију још једном копчом благодарности и признања за собе још већма утврди.

Да се у српској цркви до крајњих граница изведе оно, што је српска државна сила наумила и започела, морала се чак помоћ друге стране државне власти потражити.

И тако док на избору новог српског митрополита лежи терет и притисак државне власти, на посвећење његово навалио се још један терет нове, и то стране државне силе. На слободу српске цркве ударена су два државна печача, да се ова не може тако лако испод њих ослободити.

Но ми ћемо сам чин посвећења да у засебном чланку на око узмемо.

Нови Сад, 7. априла.

— **Општине, које су молиле, да се сазове српски народно-црквени сабор:**

1. Сомбор, 2. Вел. Бечкерек, 3. Петрово Село, 4. Сентомаш, 5. Чуруг, 6. Панчево, 7. Бела Црква, 8. Сентандрија, 9. Моле, 10. Сента, 11. Меленци, 12. Суботица, 13. Тител, 14. Нови Сад, 15. Перлез, 16. Вуковар, 17. Кулпин, 18. Плашки, 19. Ст. Паланка, 20. Арад, 21. Ст. Шове, 22. Пожежена, 23. Молдава, 24. Врачев Гај, 25. Соколовац, 26. Паланка, 27. Црвена Црква, 28. Кусић, 29. Лесковица, 30. Црепаја, 31. Баранда, 32. Гор. Карловац, 33. Вршац (збор), 34. Митровица, 35. Ст. Бечеј, 36. Ст. Футог, 37. Дубрава, 38. Поникве, 39. Огулин, 40. Турија, 41. Костајница, 42. Петриња, 43. Садиловац, 44. Тамишвар, град, 45. Делиблато, 46. Шандор, 47. Жабаљ, 48. Ковин, 49. Петрово Село (у Горњој Крајини), 50. Чента, 51. Госпођинци, 52. Башахид, 53 Ковиљ, 54. Гомирје, 55. Сириг, 56. Иванда, 57. Чаково, 58. Вел. Кикинда (грађани), 59. Слушница, 60. Дивош, 61. Водотеч, 62. Брестовац, 63. Меминска, 64. Ада, 65. Дубовац, (66. Ново Село), 67. Мочила, 68. Лежимир, 69. Сенћ 70. Старчево, 71. Фаркаждин, 72. Хомољица, 73. Мали Градац, 74. Баја, 75. Уљма, 76. Горњи Будачки, 77. Доњи Будачки, 78. Рума, 79. Шиклуш, 80. Пешта, 81. Ириг, 82. Скрад, 83. Томашевци, 84. Сланкамен, 85. Топуско, 86. Дубица, 87. Ст. Врбас, 88. Госпић, 89. Дивосело, 90. Вребац, 91. Радуча, 92. Почитељ, 93. Могорић, 94. Островица, 95. Кула, 96. Јазак, 97. Срп. Итебеј, 98. Перјамош, 99. Сакуле, 100. Деска, 101. Брињ.

— 13. марта закључила је црквена општина у Сакулама (Сакуле) представку ради сазива сабора и опремила ју је саборском одбору.

— Из Деске нам јављају, да је и тамошња српска црквена општина управила саб. одбор у представку, у којој моли сазив сабора.

Избори у Крајини.

Телеграми „Застави.“

Моровић, 7. априла. Већином од 115 гласова супрот два кандидата изабран за посланика Стева Поповић-Вацки.

Слуњ, 7. априла. Сјајном већином изабран овде у вељунском изборном котару за саборског посланика Петар Слепчевић. Противкандидат Рашић пао.

Глина, 7. априла. Дочек кандидата Петра Слепчевића велетржца из Карловца био сјајан, управ целичанствен. Победа још сјајнија Слепчевић добио 103 гласа жупник Матић 51.

Двор, 7. априла. Са 59 против 10 гласова за саборског заступника парох јамнички Јоцо Живковић изабран.

Карловци, 7. марта. При данашњем избору од три кандидата није добио ни један апсолутне већине. Александар Радовановић добио је 253 гласа, Ђурковић 216, Ханел петроварадински градоначелник 173 гласа. Предстоји ужи избор између Радовановића и Ђурковића. За Ђурковића гласао цео званични апарат по налогу. Анђелић се сам заузимао за Ђурковића наложивши професорима гимназије, да гласају за Ђурковића, и шиљући своја кола по грађане карловачке. За Ханела гласали само Петроварадинци (Мајурци). За владиног кандидата плаћало се за многе гласове по 2 фор. Морална победа на страни Радовановића, јер је прикупио највише, и то самих самосталних гласова.

Земун, 7. априла. Барон Јован Живковић једногласно изабран за посланика на загребачки сабор.

Петриња, 7. априла. Већином гласова изабран народни посланик, градоначелник Стеван Пејаковић.

Политички преглед.

Дворана угарскога сабора изметнута је опет једном у позорницу саблазни, о којој се рећи може, да је нечувена у парламентарном животу. У седници од 4. о. м. управио је посланик

ЛИСТАК.

КАЛЕНДАР за српске пољопривреднике, за годину 1883. Издање срп. пољопривредног друштва у Београду. Уредио Паја Т. Тодоровић, уредник „Тежака“ их. предавач пољопривр. на богословији и учит. школи београдској.

(Свршетак.)

Чланци о гајењу детелине и кромпира изведени су врло добро, како се то само желети може за препоруку те две корисне, а код нас забатаљене бољке. — Исто би важило и за чланак „о гајењу сточне репе“, само да је писац уз гајење и очување преко зиме — изнео и начин, како се са репом стока рани, јер она се мора опрана, ситно исечена и са сечком или плевом помешана давати стоци. Узалуд је имати средства, а незнати их ваљано употребити, што по наособ важи и за репу, која, ако се стоци неумесно даје, не само да неће користити, но и шкодиће јој. — Поред тога изостављено је у овом чланку још нешто, на што ћемо у даљем разлагању још наићи.

Признати се мора, да је врло тешко уредити књигу, која о једној млогостручној науци расправља, а садржава чланке од разних аутора писане, — па да се ови одрже у логичном складу. Ту ману има и овај календар. Писац чланка о „гајењу пиљне репе“ није навео оно коренито побољшавање земље, које се гајењем репе постизава, ослањајући се ваљда на писца, који је имао „о приуготовљавању земље за стрмнине“ да расправља; овај је такођер изоставио, но за то му и јесте расправа неразумљива тако, да чак и до смешног закључка доводи. — Пишући о приуготовљавању земљишта за стрмнине (стрмнином зову у Србији свако жито осим кукуруза и проје, значи дакле од прилике оно, што у немачком Getreidearten), изваља писац приуготовљавање земље, посебно за све врсте жита. Но кад пажљиво прочитамо ту расправу, мора нам пасти у очи она неразмишљења поука пишчева, по којој се и шеница, и раж, и јечам, и овас (зоб), у опште све стрмнине на кукурузиште имају посејати. Теорија дивна, али у пракси се ректо који свестан економ ње држи, јер по тој науци имала би се сваке године бар половина целокупног земљишта кукурузом засејати, да би се идуће године, но пољопривреду много важнија стрмнина на кукурузишта бацила, те тако би сирома пољопривредник само о кукурузу морао живети, а не сумњам, да и сам г. писац више бегениште од житног брашна беле колаче, него од кукурузног мамаљугу и проју! За то држим да је умесно било напоменути овде, како је за поболшање и приуготовљавање земље од велике вајде гајење репе. Она је, као и кукуруз, окопавина, те изискује, да јој се земља добро спреми и целе године пажљиво негује, па имајући тако и кукуруза и репе, која, уз детелину, као сточна храна замењује јечам и овас — можемо на изменце сејати стрмнине после њих, без да нам се земља изпошћава и годишњи приход умањава. Слабо ће се реформарторски утицати на пољопривреду оваковим расправама, као што је ова од непознатог писца.

Чланак „о важности решета и требила“, који је у првој половини врло добро изведен, изнаша у другој неки нов проналазак г. писца у погледу пољопривредних машина. У њему се међу осталим вели и ово: „требила одбирају зрно по зрно, одвајају сваку уродицу и избацују жито, подељено на две-три сорте“. — Ако који сељак, ослањајући се на учевност г. Р. Б., писца овога чланка, ради сортирања купи једно требило (тријер), па на његово највеће чудо види, да оно никако не сортира но само треби жито од уродице, нарочито пак од кукоља и граха: онда нека је уверен г. писац, да тај сељак нити ће куповати више пољопривредног календара, нити ће пак икада хтети пољопривреду из књиге учити, — но без сумње, неће ни г. писцу баш на диву служити тај његов проналазак. Изгледа, да је г. писац збркао тријер са машином за сортирање (Sortirmaschine), што се пак у обичном свету разликује.

У истом чланку препоручује се и сортирање зрна, како би трговац тежу рану боље плаћао. — Питам г. писца, шта би онда са преосталом ситном раном радили? Њу трговац неће, она није добра ни за брашно, а за семе не смем ни споменути, јер „како сејеш, онако ћеш и жњети“. Па шта да радимо у оним рђавим годинама, кад је више од половина зрна ситно? Да ли ћемо и онда сортирати? — У опште, и теорија и пракса су против сортирања, једино су чивутски трговци за њега, рационалан економ сортира само оно што је за семе, док наши ратари продају све, што је боље, па оно, што је испод решета остало, сеју, — сљедствено тако и жњу, отуд рђаве године. Па ако овом приком послушају још и г. писца, те почну, ради боље продаје сортирати, — е онда ћемо напредовати као раци.

Остали чланци, као: „Расад и расадница“, „одбирање грла за приплод“, „нега стоке“, „о филоксери“, „о берби, воћнацима“ и т. д. сви су из практичког живота црпљени и врло пажљиво изведени, те тако, одговарајући истакнутој тежњи, кадри, да свесног, али због разних непогода заосталог срп. пољопривредника на пут лепше будућности изведу.

Погрешио би, а да не упозорим читаоце овога календара на она три, на крају „поучног дела“ ове књиге налазећа се чланака: „Врло важан предлог сеоским општинама“, „штедња и штедионице“ и „неколико речи о чувању здравља за народ“. Сва три ова чланка, као што се из наслова види, неспадају строго у пољопривреду, но јесу битни услови за лепшу будућност у опште, а по наособ за пољопривредника. Док у напреднијих народа, којима пољопривреда није једини извор за опстанак, у свакој мањој општини већ давно постоје пољопривредна друштва и моћно утичу на поболшавање материјалног стања и сопственог и целог народа, донде ми Срби, који само из пољопривреде можемо намирити свакидашње потребе, не само

Гева Физешери, члан крајње левице на министра унутрашњих послова и министра председника Тису интерпелацију, у којој је питао, ду ли је министру познато, да је пре неког времена градачка полиција изаслала у Пешту свог комесара Главачника у тој цели, да покуша пронаћи једну чету крадљиваца, која се је овде настанила; да ли му је даље познато, да се у списку имена ових крадљиваца налазило и име једног саборског посланика; и ако му је све то познато, је ли вољан учинити нужне кораке у интересу угледа саборског и репутације дотичног посланика? Физешери је ову своју интерпелацију мотивисао таким алузијама на корупцију, која је у бољим сталежима друштвеним овладала, да треће његово питање нико у саборници није исчекивао у тој форми, у којој га је ставио, него је сваки мислио, да се дотични недостојан члан сабора правди у руке изда. При свем том наступила је после ове интерпелације у саборници неописана узрујаност. Посланици поскакаше са својих седишта, те похиташе Физешерију, питајући гласно: ко је тај? Физешери не хтеде никога именовати, него просто рече: то ћете чути од министра. По себи се разуме, да је овај одговор узрујаност још већма увеличао. Међутим се подиже посланик Полоњи, члан крајње левице, те с гласом, пуним индигнације, викну посланицима около њега: Овај недостојни нападај тиче се мене и моје части. Посланици се радознали искупише око њега, и он им приповеди, да га је још то јутро његов писар учинио позорним, да посланици Физешери и Верховаји спремају шкандалозан нападај на његову част. Ма да се није могао опсетити, продужи Полоњи, шта би то могло бити, то се је ипак решио, знајући за непријатељство ове двојице против њега, да у саборницу дође. Прешав на саму ствар, рече Полоњи, да је све, што је Физешери напоменуо, у колико би се то на њега односило, малицијозна измишљотина, те замоли партајског председника Мочарија, да клубску седницу сазове, у којој ће своју изјаву о ствари дати. Седница се сазове и Полоњи ту изјави, да се је приликом познате крађе у градачкој штедионици обратила к њему једна странка са доставом, да су дотични крадљивци три органа пештанске полиције са 5000 фор. подмитили, да их ови у заштиту узму, те потом замоли Полањија, да овај о тој ствари нужну пријаву суду учини. Полоњи одговори доставнику, да он то без довољних доказа учинити не сме, него ће се пре свега о ствари информисати. Према томе се је Полоњи једним писмом обратио градачкој штедионици, од које је искао информацију о тој крађи уз назначење имена оштећеника. Осим тога све, шта је чуо, саопштио одмах и пештанском вар. капетану Тајсу. Од штедионице, вели Полоњи, није никада одговора добио, али је штедионица то његово писмо морала предати градачкој полицији, јер међу актима, које је градачка полиција уступила пештанској, налази се и једна копија тог његовог писма. То је, завршо Полоњи, све, што он зна о тој ствари, и све, што је он у њој чинио. Председник Мочари за тим изјави, да је он лично био код вар. капетана Тајса, да му је сва дотична акта на расположење ставио, да их је он разгледао и да се је из њих уверио, да је изјава Полоњијева на истини основана. Клуб на то закључи, да предложи у сабору, да кућа сама у тајној седници узме расправу и решење ове ствари у своје руке, јер је ту пре свега и углед самог државног сабора у питању. Уједно се закључи, да се и либерални владин, као и клуб умерене опозиције позову, да овај предлог усвоје. Предлог се усвоји од стране свију странака само у толико, у колико се тајна седница захтевала. У седници саборској, која је прва сазвана била, даде Полоњи исту онаку изјаву, као што ју је у клубу дао. Верховаји на то у личној приметби одговори, да није истина, да је он с Физешеријем у споразуму био, и да је о целој ствари и шта знао пре, него што је Физешери пријаву своје интерпелације у дотичну књигу забележио. После овог претвори се седница у тајну седницу. У овој изјави Етвеш у свом говору, да после Физешеријеве интерпелације само два случаја постојати могу: или међу саборским посланицима седи један, који је прост крадљивац, или седи један, који је опадач туђе части. Ни једном, ни другом не може у кући места бити, и с тога он предлаже, да се из средине сабора изашље једна комисија, која ће ствар испитати и кући на решење поднети. Министри Паулер и Сапарија не смедоше ову ствар у одсуству Тисином да приме на себе, него предложише, да се решење одложи, док Тиса не дође и не даде одговора на интерпелацију. Девидер Сахађи употребио је ову прилику, да ошине и Тису и његове министре, нагласив, да се одлагање овако важне ствари не може правдати одсуством Тисиним, јер код добро уређене владе треба одсутан министар увек да има свог заступника тако, да са његовог одсуства ствари владине ни у чем не буду оназађене. Он предлаже, да влада још тај дан даде одговора на интерпелацију и да се одмах за тим решењу ствари приступи. После њега устане Мадарас, те почне оштро критиковати нетактичност Физешеријеву. Кад би мени, продужи Мадарас, тако пријава ствар дошла до ушију, ја је не би изнео у саборници на јавност, него би отишао дотичном посланику, па би му рекао: Ово и ово знам о теби, подај оставку и не кваљај даље углед ове куће и народа. Баш кад је Мадарас ово говорио, уђе у саборницу Физешери, кога неки дочекају са узвиком: Срамота! а Мадарас настави: „То би ја учинио, али никада не би изнео тако пријаву ствар пред сабор, а наиме, не би се усудио никада, да сам дођем у ону тајну седницу саборску, у којој се о мојој личној ствари решава.“ На ове речи Физешери изађе из седнице на поље, а Мадарас изјави, да прима предлог Силађијев с тим додатком, да дотле, док ова ствар не буде решена, кућа ништа даље не предузима. Пошто су министри на ново мислили, да се до повратка Тисиног ствар одложи, повуче Силађи свој предлог натраг, усвојив Мадарасов додатак и тако се реши, да се до доласка Тисиног решење ствари одложи, ал да дотле док на одговор, што ће га Тиса дати, ова ствар не буде решена, кућа ништа даље не предузима.

Цар Виљемо изненадио је одвећ јако немачки државни сабор са својом поруком у ствари раденичкој. Заиста је необично нешто, читати у царској посланици с обзиром на данашњи социјалистички покрет у Немачкој назоре, који су тако либерални, као што су они, којима цар Виљемо своју посланицу мотивује. Међу осталим вели се ту, да законодавно тело агитације, које су по државу опасне, не може и не сме само полицајним и казненим мерама требити и угушивати, него да му је пре свега задатак, да така зла радикално излечи оним реформама, које ће у стању бити, да благостање раденика унапреде, положај њихов на боље окрену и осигурају. То све мисли цар Виљемо да ће се постигнути узаконењем оних предлога, које је влада поднела за осигурање раденика против несрећних случајева, за оснивање болничких благајница и за осигурање изнемоглих стараца и богаљева. Да цара Виљема у истини руководи племенити осећај саучешћа према силним патњама раденичког сталежа, о томе се неће радо нико сумњати. Раденичко питање је и у Немачкој једно од горућих питања, и појмљиво је, да немачки владалац у дубокој својој старости искрено жели да види ово питање колико, толико у корист раденичког света решено пре, него што куцне час, који ће га богу на истину одазвати. Али не можемо исто то мнење делити и о његовој влади. Ова је вешто у ову посланицу умела да уплете и питање буџета за годину 1884/5, те тражи да сабор још у садањем заседању буџет реши, како би у зимњој сесији довољно времена могао имати за решење ових благодетних реформа раденичких одношаја. Овим „книфом“ иде влада очито за тим, да присили сабор на најпрешније решење буџета, који је њојзи нуждан, и сабор ће се из овог мучног процепа тим теже моћи извући, што би у случају, ако се жељи царевој не одазове, пред раденичким светом на себе свалио одијум, да је он крив, што све те спасоносне реформе не могу у живот да ступе, него се од једне до друге сесије одуговлаче. Свакако је пак занимљива појава у парламентарном животу, да најконсервативнији владалац са његовом мало не реакцијонарном владом гони народно заступништво, да у таком тугаљивом питању, као што је социјалистичко, нужне реформе не одуговлачи. У додиру оваких екстрема познаје се опет вешта рука Бизмаркова.

ДОПИСИ.

= **У Вршцу** 4. априла. (Позоришно друштво и село у корист преноса костију Бранка Радичевића. — † Парастос мртвима позоришне дружине. — † Миша Т. Фрачковић. — † Ника Несторовић) Са „Сеоском лолом“ завршила је дружина српског народног позоришта своје представке овде, и то морала је тај комад, услед јаког одзива први пут, давати и сутра дан по други пут, те је тако навршила број од 40 представа. То је било у у уторак 29. марта (10. апрала), ала се задржала дружина још и у среду, да потпомогне наше певачко друштво у приређењу села зарад преноса костију неумрлога Бранка Радичевића. Програм тога села био је обилан и одабран, бројао је 10 тачака, од којих шаљиве кратке игре: „Спрема се за бал“ и „Мила“ нису пристајале уз ово вече, посвећено спомену тога нашег неумрлог песника. Село је отворио г. Стева Токин својим згодним говором, изнесавши у кратко живот и певање бранково и значај овога вечера. Буран пљесак беше му награда за његов труд, и то у толико више што се овдашњи свет једва сећа, када је последњи пут јавну реч о забавама чуо. Збор певачке и позоришне дружине врло је кобно продужио ово село, јер 2. тачка т. ј. „колс“ бранково по начуовој композицији беше лоше изведено, што долази једино на конту онога првога фактора (певачког друштва), но што се ипак даје извинити стањем, у којем се данас наше друштво још налази. Исте је среће била и тачка 6. „Зујте жице“, двопев од Зајца, у који је гђа Димитријевићка својом тремом (?) унела несигурност и дисхармонију, што све пређе и на г. Барбарића, те би тако несрећа била потпуна, да се нису у неким моментима обоје к себи и складу повраћали „Златни санче“ од Апта била је 5. тачка, коју је добро извео г. Барбарић уз пратњу гђе Тереске Петровића, која се драговољно приређивачима својим врсним суделовањем одазвала „Кјесо моја“, двопев од Зајца била је 8. на дневном реду и отпевали су је на особито задовољство публике гг. Марковић и Станојевић. Тако се исто извела и допала 9. тачка: „Ако чујем“ од Д. Јенка а отпевао ју је збор позоришне дружине. Обе ове тачке морале су се на одушевљени захтев публике поновити. Поменута два комада мајсторски су одиграна, први је играо г. Добриновић а други гђа Ружићка, обоје су одликовани венцима, ова последња врло драгоценим сребрним, око којег се лаворов венац вије. Г. Андра Лукић врло је лепо одекламовао „Бранкову жељу“ од Змаја Ј. Јовановића и био је такође увенчан лаворовим венцем. „Хајдуков гроб“ Бранков очитао нам је вештачки г. Д. Ружић. Ово је првина у нас, да се читају већи спевови наших песника. Како би било, кад би се и на томе више порадило? Осим добити друге врсте, овако би млоги можда први пут дознали и заинтересовали се за веће умотворе наших песника, те би после овога познанства савладали свој нехат према читању и прегли, да се својски са својим умовима упознају. Но то би морало за себе бити, да не буде тако читање саставни део друге забаве, као што је овога вечера то било, где је програм већ и онако доста пространа за публику већ и дуг почео бивати. Чист приход одговарао је уметничкој страни овога вечера, ива којега ће још дуго и дуго „Кјесо моја“, „Ако чујем“ и „Бранкова жеља“ као светле тачке на небу сећања нашега света блистати.

Као сведоџба како позоришна дружине уме да цени сваког оног, који је ма што допринео за напредак тога народног завода, нека је наведено, како она сваког свога бављења овде држи парастос, па га је и сада давала и то у суботу 26. марта (7. априла): 1. свом умрлом добротвору Стеви Поповићу (Јанкићу), 2. умрлом другу и глумцу Паји Маринковићу и 3. заслужној мајци врсних чланова и чланица позоришне дружине Милици Поповићки. На парастосу је појао збор позоришне дружине свечано, како то он само уме.

У четвртак 31. марта оставило нас је позориште, отишавши у Белу Цркву на једномесечно гостовање.

У суботу 2. (14.) априла премину овдашњи српски учитељ Миша Т. Фрачковић у својој 33. години. Покојник је овде рођен и свршио српске и немачке грађанске (тада нижа реалка) школе, а 1868. ступио је у сомборску препарандију, коју је са добрим успехом свршио, после чега је био овде привремени учитељ, докле га у Панчеву за сталнога не изабраше. Када се смрћу Бранка Рајића овде једно место управни, буде овде изабрат, где је до своје смрти учитељевао. У тежњи за усавршењем оде о своме трошку на годину дана у бечки „педагогијум“, где је био ђак славнога Дитеса. Он је написао школске књиге „Јестественицу“ (4 издања), „О човеку“ (2 издања) (обе су изашле код браће Јовановића) и једну „Рачуницу“, издањем Луке Јоцића и др. Осим тога писао је по стручним и другим листовима, био је у прво доба главни сарадник Ђурчићеве илустроване „Србадије“ и у „Застави“ у последње доба много је писао. Изашле су 3 свеске његовог „Домаћег васпитача“, а умрио је, тако рећи, са списком у руци на „Педагошку библиотеку“. Грозничаво је прегао на рад, али није имао истрајности и није се удубљивао у свој предмет. Он је знао вештину одгајања, али није знао вештину, да ради и живи. Он је прво чинио, а ово друго је престао чинити, и сувише рано и за себе и за своје рођене и за свој народ, који је са једним радином сиромашнији, а како је он у тима и онако сиромашан, то ће му са тугом довикнути: „мир пепелу твоме, Мишо“!

Истог дана саранисмо још једнога ваљаног човека и Србина, Нику Несторовића, шурака дра Ђ. Милосављевића. И овај је покојник у млађаном веку напустио овај свет, није му било још ни 35 година. Покојник је био добар економ и шаљивчина, каквог је друштво само желети могло. Хумор га није ни на самртној постељи напуштао. Кад је некад затребало човека у изборној борби, и ту је покојни Ника умео да се нађе, па довикнимо му: „Блажен ти био и вечити санак!“

У Сомбору 30. марта. (Два честита покојника. Нова добротворка. Будалаштина.) У свету се у један исти мах догађају случајеви разних појава; баш када је овде жалост и беда, тамо је радост и весеље, онде будалаштина и глупост, и заото свет не застаје, већ иде својим природним одређеним током. Па у мањем оквиру, десиће се таке појаве и код нас у Сомбору, готово у један мах и жалост и радост и будалаштина.

Жалост нам је грдна што изгубисмо два врстна члана нашега бедног народа, отрже их немила смрт.

Пера Коњовић, тај узор младачо века, та нада и узданица нашег народа, престаде живети баш тада када је довршивао науке, када се приуготовио да постане прави апостол своме милом роду.

Туга ми обузима душу, када помислим на тога узор-младића. Како је он ватрено љубио свој народ, то је показао тиме, што је дању, ноћу учио и справљао се да народу од користи буде. Није прошла ни једна прилика у Сомбору, у којој је народна странка победу одржала, да се он није ма где био писмено јавио и честитао и славио победу. Небројено ми је пута причао, како једна чека тај час, да се и он може уврстити у ред бораца, и делати у народу да му свест буди, да га добру поучи. Пера Коњовић био се најпре одао да учи професуру. И заиста тако ревносног похађача школских предавања, као што је он био, универзитет бољег непознаје; но при томе је предавања бележио и одмах на дому и написао. Плод тог његовог неуморног труда показују разни, врло умно и исцрпиво написани земљеписни чланци у „Јавору“. Још када к томе додамо, како се морао борити са самим српским језиком, јер по несрећи на сомборској гимназији није га могао изучити, па је те своје списе толико пута пречишћавао, преписивао, док није у штампу дао, онда ћемо видети, да дисмо само изгубили вредна и корисна раденика, већ и стрпљива, дурашна, а таки само могу показати прави резултат.

Када је изашао нов закон о професорима гимназије, одмах је родољубиви Пера увидео, да ће ту мало бити поља за рад у корист саом народу. Он се упути у богословију говорећи: „Честит свећеник има најшире поље, да може у корист свога народа делати, и његов је рад најспасоснији и најблагодарнији.“ — Пера је био врло добар ученик, те је за три године свршио сва четир разреда богословије, и Сада би јула изашао као савршен човеко ту му удес прекиде вредан и користан живот.

Један, пун одушевљења и наде борац из редова прорешетаних паде у гроб.

Слава му и вечна успомена!

Други гроб, још непобушен покрива Милоша Миланковића потпредседника срп. занатлијске задруге. Гроб тај покрива одушевљеног и ватреног борца, који је кров 30 година и више увек у првим редовима стојао и који никада ни у једној прилици није се за бусију склањао.

Милош Миланковић вредна је српска занатлија, која је потпуно познала шта вреди занат. Био је вредан као прв; радио је неуморно за својим кројачким столом; ал када је год позван био да на поље јавног рада изађе, он је први на мегдану.

Када се у Новоме Саду покренула мисао о занатлијској задруги, онда је у Сомбору први прихватио ту идеју Милош Миланковић и Сима Тарањски и они су обојица својој браћи представљали знатне користи ако се занатлије српске уједине. Пошто је пак наредбом министеријалном општа занатлијска задруга забрањена, то је Милош Миланковић одмах ишао за тим, да се пештанска српска занатлијска задруга оствари. Остварењу ове замисли стајале су свакојаке сметње и препоне, и после трогодишњег усиљеног Миланковог заузимања, буде ова сомборска занатлијска задруга 1879. год. од вис. мин. потврђена и о Петрову дну те године славиле су занатлије пуне усхићења своје уједињење. Милош Миланковић буде изабран за председника задруги, и ова доби полет такав, да се није имало шта више желети. Но тек што је прошла година дана, али стара српска косовска неслога, завист и павост учини, те неблагодарни задругари сруше Миланковића са председништва, ал једно сруши и своју круну. Овлада задругом мртвило. Не беше више некористољубивог подуветника и оног који ће из срца одушевљавати за ствар. Задруга се изгуби, онај свој углед који је задобила, сама поруши и тако вегетира, Миланковић је остао и даље веран, прост члан, он је подстицао браћу на веће заузимање, али оста све у немару. Ове године, као да се покајаше задругари свог дела, те га изабраше за председника. Истина да је он хтео ту почаст да одбаци, но на жељу пријатеља примио се; али радити није могао ништа јер га на скоро снађе смрт

да се не здружавамо, но један од другога и отуђујемо, па без сумње и тај жалостан факт нашем је опадању врло много допринео. — У чланку: „важан предлог сеоским општинама“ предлаже писац општинама у Србији, да новце из „општ. касе“, који су до сада издавани члановима под интерес по 10%, употребе на куповање савршенијих справа за пољопривредне радове и са њима да услужује пољопривреднике. Предлог је врло добро изведен, а корист његова примерима и цифрама разложена, како би општинама и члановима од највеће вајде могао бити. Желети је само, да се што пре и на више места оствари. — Исто важи и за други чланак, као и за онај о народном здрављу, где се нарочито штетан утицај нечистог собњег ваздуха у зиму, код нашег сељака, кори. Сва су три чланка најлепше хвале достојна.

Тиме се завршују већи чланци и следују за пољопривредника нужне мање белешке и таблице, које су по припознатим научарима и практичким податцима састављене. Међу таблицама нека је нарочито препоручена она за образац бележења прихода и расхода, јер сумњам, да и 1% наших пољопривредника знаде свој годишњи приход и расход, што је пак велика погрешка за унапређивање земљоделства. Ту би се могло још приметити, да баш није саветно, упућивати народ на разне медикаменте — већином отровне — за лечење своје стоке, јер незнајући њиову употребу, могу се лако несреће догађати, као што то и бива. Нека их он лечи само са простим народним леком, кад му већ није при руци марвени лекар.

На крају књиге, у додатку изнесено је неколико закона: о сечењу горе, о таксама, крчмарини и дувану. Закони важе за краљевину Србију. — И тиме је исцрпљен садржај књиге.

Остаје ми, да што и о језику речем. Он је чист и разумљив, туђих израза у њему нема, но сви су из народа прљени. Од штампарских погрешака све гамиже, но срећом не кваре смисао и лако се могу поправити.

На завршетку да сведем у кратко све. Књига је, осим наведених неколико погрешика, потпуно одговорила тежњи, у предговору истакнутој; а изведена је онако, како се за народну књигу само желети може. „У колико није постигнуто, постићи ће се идуће године“ — вели се у предговору — а најтоплија нам је жеља, да срп. пољопривредно друштво пође и даље тим путем, који је себи истакнуло, јер ће се само тако постићи она племенита циљ, да пресађујући у народ просвету, и његово материјално стање подигнемо.

С тога нека је овај први срп. пољопривредни календар топло препоручен како нашим пољопривредницима, тако и свима онима, који злехудо материјално стање нашега народа непрестано пертрактирају, а никако не лече.*)

У Бечу, на Благовести 1883. год.

Ј. Татић.

*) Рецензија ова читана је у седници срп. академ. друштва „Зоре“ у Бечу.

Милош Миланковић био је због свог заузимања и свесног рада од народа јако почаствован. Он је изабран за варошког представника, за црквеног општинара и црквеног одборника. Те своје почасне дужности вршио је он тако савесно и тачно, као год и оне, које су му живот одржале. Никад фалио није, никад због његовог гласа није странка у забуни била. Евала му! Заслужио је поверење и оставио је леп спомен светлог и честитог српског занатлије. Слава му!

Баш у то доба, када са тугом гледамо на та два гроба, обрадова нас једна врла и честита Српкиња са својим родољубивим приносом на олтар просвете српског народа.

Гђа Сара Давидовић рођ. Радујковић, која је здрава и на ногама, начинила је ово дана своју последњу опоруку, и од свог, својим трудом и знојем стеченог имања, оставила је на стипендије српским младићима своју у унутарњој вароши лежећу лепу кућу и 17 комада акција сомборске трговачке и занатлијске банке. Са овом имовином руководиће српска црквена општина сомборска и она ће одредити, какве да буду стипендије. Ово завештање износи на 7000 фор. а. вр. Живела још дуго нова добротворка народна!

Међу ове жалосне и радосне појаве умешала се онома дне једна опака будалаштина, која је јавну саблазан изазвала.

У читаоничкој гостионици, где је врло много страног и иноверског света било, устаде јавно вармеђески поднатарош г. Бољољуб Јеремић, те псујући „Бога вадрацким учитељима подиже неку онамењену батину, карлсбадски продукт, и рече: ово је за њих лек, даим се вармеђески одрапи, тоће их научити памети.“

Други народи своје учитеље баш за ото што су они прави пријатељи свога народа уважавају и одликују. А вармеђески поднатарош хоће да м вармеђски одцепи. И то је тај исти г. Јеремић, који долази у вадрацку читаоницу, и који је се године 1873. и 1874. називао „српски журналиста“, јер је био стални дописник „Заставин“ из Пеште, те кад је видео да се тим путем не долази до вармеђског господства, а он перо у ледине и сада су му српски учитељи вадраци. (Он сумња да је допис писао један од учитеља.)

Но ми знамо, за што је он јавно напао на вадрацке учитеље. Видећи да дописник „Заставе“ при избору проте није узео у обзир његову личност, која би вар што вредила у кортешовању, па да би тиме скочио у уважењу код дотичне меродавне господе, осветио се сада тиме називајући учитеље српске вадрацким, те тиме градећи лествице да се одржи на месту.

---

* **Из бившег в.-кикиндског дистрикта.** (Торонтална жупанија и имаовина овога дистрикта. Нов савезник српске реакције.) Горњи дистрикт је државним законом укинут и поменутој жупанији придодат. Истим укидањем престала су сва права дистрикта око управе, као што смо једном већ јавили. Осим тога власт је однела сву дистриктску имаовину, која износи на стотине хиљада, али којој се право стање не зна. Итом имаовином имају право располагања сами дистрикћани преко својих изабратих органа. Жупанија је имала право управе до коначнога разрешења дистрикта и смела је трошити на администрацију по одобреном предрачуну. Но утврђеним откупом ритских земаља, регалних права и т. д. питање дистрикта је коначно решено. Сада престаје управа жупаније горњим благом, те га ваља вратити онима, од којих је и узето.

Но све речено, на жалост, није тако било, па и сада при свршетку није тако. Новац дистриктске реалке употребљен је на издржање мађареке гимназије у В. Кикинди. Исто је учињено поред свега тога, што се по дистриктском закључку истим новцем имала подићи српска земљоделска школа у истој вароши. Представништво жупаније одредило је 50·000 ф. дистриктскога новца на видање вел.-кикиндско-в.-бечкеречке железнице. Оба ова конкретна случаја јасан су доказ, да је жупанија свој делокруг прекорачила и са горњим новцем неограничено располагала. Осим тога је жупанија курију и друга здања у бесцење узела, дочим су општине нека дистриктска здања, на својој земљи, прескупо платиле. У томе погледу сав је терет оборен на поједине општине, а све је чињено, да В. Кикинда олако прође. Иста варош има палате, које су општим новцем саграђене и које добија у толико јефтиније, у колико остале општине имају више да плате. Узрок свему томе је, што је рђено и што се још ради преко појединих општина, а не преко изабратог законитог представништва. По томе су неке необавештене или заведене општине на све пристале, а на друге су чињене пресије истим пристајањем.

Све изређано ипак би се могло тешким срцем и болом прећутати, да није још нечега. Но најгрђи је завршетак целе ствари којим се тражи од општина, да приме рачун о горњој имаовини а без рачуна. Пре свега се јавља да има дугова који се не могу искупити, но се морају брисати, те је имаовина у толико мања. За тим се тражи, да се исплати све што се заједнички има плаћати (заостатак паушала, нар. позоришту, и препарандији). Иште се: да се по исплати свега остатак уступи на издржавање поменуте гимназије и зиданог шпитаља у В. Кикинди. Тражи се, да се општине одрекну свакога права да ће игда тражити рачуна о реченој имаовини! По томе дакле да се одрекну свога блага, које им дедови и очеви у зноју свога лица текоше. Оваке неправде заиста нигда није, а најмање би је смело бити у једној уставној држави.

Свему држимо да није нужно коментара, јер ко има и искру свести, видеће шта се хоће. С тога поједине општине чинимо пажљивима, да се недају потиснути са свога светога права. Ваља да се сете речи онога мађарскога државника: отето право може се повратити, а напуштено вигда. С тога се са жупанијама не треба упуштати у разрачунавање слепо и без рачунске основе. Пре свега се ваља поуздано известити, шта је жупанија издала на администрацију. За тим ваља набавити списак свију дужника, из кога ће се видети, шта се даје покупити од појединих, а шта се мора брисати. Тек кад се ствар тако рашчисти и кад се право стање имаовине савна, може се разрачунавање отпочети. По томе ваља платити што се заједнички плаћати има, а остало ваља на поједине општине сразмерно поделити. Исте имају стотину горућих потреба, те им је најмање стало до в.-кикиндске гимназије и шпитаља.

То је дакле једини пут којим се горње питање опалих дистрикћана мора решити. С стога у тражењу свега ваља се послужити свима законитим средствима. Но да би се заједнички могло поступити, то би ваљало све општине да се придржавају горњега правца и начина. Она општина, која ову заједничку ствар изневери, изневериће своју најсветију корист, огрешаће се о гробове својих старих, који су то текли, и о своју децу, којој дедовину ваља да оставе! —

У мађарскоме листу „Немзет-у“ изашао је чланак ст.-бечејскога римокатоличкога пароха Сентклараја (негда Недића). У истоме се говори о последњем обрту у нашем црк. автономном питању, и то у корст реакције. Писац тврди да је исти оборио нар. странку, те закључује да је влада мора потпомагати. Да би својом голом тврдњом упливисао на читаоце, говори у име доњне Угарске, те се тиме сам издаје за представника исте. Свим реченим се разметљиво плеће у ствари, које га се најмање тичу, и чије решење зависи најмање од њега. Но исти поступак је још жалоснији, што своје читаоце завода тврдњом, да је реакција народну странку оборила. Исто чини онда кад су стекли противно уверење мало већи аукторитети, и кад је народ понова показао да стоји једнодушно против реакције. Најжалосније је што говори у име доњне Угарске, и то против Срба посланика, који десет срезова горњега дела отаџбине заступају и уз владу држе. Исто пак чини човек, чије назоре не дели потпуно ни место у коме живи, па ни само његова паства, која озбиљно и самостално мисли. Али инако није могло бити, јер је дописник све речено написао у дослуху са познатим пророком српске реакције Светозаром Милановићем. С тога овим уповорујемо православно Српство на цељ српске реакције, која против свога народа и цркве тражи наслона у римокатоличкоме клиру!

Дневне новости.

(Лица.) Бан Пејачевић вратио се 3. (15.) о. м. из Будапеште у Загреб. — Београдски листови јављају, да је гђа Илка Марковићка излечена од рана, које „је самама себи задала“. — Кнез Гедроје, коморник руског цара, и кнез Урусов отишли су, као што „Н. Сл. Преси“ 5. (17.) о. м. Из Котора брзојављају, са Цетиња преко Котора у Петроград. У црногорској престоници задржавали су се пет дана. — Велики војвода Фридрих Фрања II. од Мекленбург-Шверина умрио је 3. (15.) о. м. у Шверину 61. години живота.

(Вести из места.) Гђа Петермајерка отвара сутра, у суботу свој посластичарски летњиковац (кијоск) на овдашњем варошком шеталишту.

— Јуче после ручка имадосмо бурну и топлу, праву летњу кишу.

(Штедионица у Вуковару.) Главна скупштина деоничара штедионице вуковарске одредила је од свога прихода по 50 фор. прилога нашим просветним друштвима: „Матици Српској“ и Српском народном позоришту. Управа пометух друштава изриче овим путем своју захвалност на том родољубивом дару.

(Г. Марко Рајковић,) учитељ у Земуну послао је 11 фор. прилога на српско народно позориште, на чему се дародавцу од стране управе позоришне изриче захвалност.

(Благодарност.) Под отим записом јавља „Н. Београ. Дн“. од 2. о. м., да ће Његова Наименованост, г. Герман Анђелић, ићи ово дана у Београд, да захвали краљу Милану на ордену св. Саве I. степена, којим га је краљ обдарио приликом посвећења митрополита Теодосија.

(Зборника закона и наредаба, ваљаних за краљевину Хрватску и Славонију за годину 1883.,) изашао је комад V., који је издан и распослан дне 8. априла о. г., а садржава под бр. 17. законски чланак III. од 1883. заједничкога троједничко-угарскога сабора о државном прорачуну за годину 1883.; под бр, 18. законски чланак IV. од 1883. заједничкога сабора у предмету дозволе новачкога и накнадно резервнога контингента, који се има ставити године 1883.; под бр. 19. законски чланак V. од 1883. заједничкога сабора, којим се важност законском чланку IV. од 1883. у погледу потрошарине на каву укида и на порезивање потрошка шећера и пива односеће се његове установе преиначују; под бр. 20. законски чланак VII. од 1883. заједничкога сабора о порезивању дохотка од главница, што су код новчаних завода смештене; под бр. 21. законски чланак VIII. од 1883. заједничкога сабора о пристојбама, што ће се плаћати од асикурационих уговора и овим сличних правних послова; под бр. 22. законски чланак IX. од 1883. заједничкога сабора, којим се о војничкој опростној такси гласећи законски чланак XXVII. од 1880. преиначује, и најпосле под бр. 23. законски чланак X. од 1883. заједничкога сабора, којим се надничари опраштају од пореза.

(Главна скупштина поджупаније копривничке) сазвана је на дан 14. (26.) о. м. у 10 сах. пре по дне у поджупанијску дворану у Копривници.

(Др. Дренчин.) Као што загребачки службени лист 4. (16.) о. м. јавља, стављен је досадашњи предстојник правосудског одељења у хрв.-слав. зем. влади, др. Маријан Деренчин, на своју молбу у стање мира. Умировљени предстојник отвара 1. маја (рим.) у Загребу одветничку писарницу.

(„Српском Листу,“) што у Задру излази, повраћена је „поштанска допрема“ (поштански деби) за Босну и Херцеговину, тако да исти сад може слободно прелазити преко поседнутих граница.

(Шпанка.) Из Пожуна јављају 4. (16.) о. м., да су тог дана извађени делови од кутле, који су се Шпанки у језик зарили. И из ране испод очију извађени су тог дана конци, којима је она зашивена била. Злочинац се знатно опоравља, једе већ чврста јела и забавља се са својим стражаром, причајући му о свом војничком животу. Како са свим оздрави, биће пренесен у Будапешту.

(Из сарајевског службеног листа.) Именовани су: Привр. рачунарски официјал I. разр. код рачунарског одсека земаљске владе Матија Шлемиц привр. окружним порезником у Мостару, свршени правник Виљем Левандовски привр. аускултантом код окр. суда у Травнику, порез. официјал Патар Хаџи-Кочевић привр. окружним тумачем код окр. области у Сарајеву, краљ. котарски судац у Новој Градишци Адолфо Власак привр. судбеним саветником и управитељем окружног суда у Мостару, одветнички кандидат Валеријан Стрзелицки привр. аускултантом код котарског уреда кано суда у Високом, Карло витез од Дамена привр. пероводним практикантом и додељен земаљској влади.

(Сарајевски котари.) Да се лакше врше послови општенске управе и месне полиције, подељено је наредбом босанске земаљске владе од 28. марта свеколико подручје града Сарајева на ових седам градских котара: с обе стране Миљацке: Унутрашњи град (Чаршија); на десној обали Миљацке: Кошевско поље, Белава, Ковачи, Кастеоски; на левој обали Миљацке: Хрватин, Бистрик-Чобанија.

(О путовању краља Милана по Србији) доносе београдски листови овај програм: Краљ ће се кренути 7. о. м. на пут у Добриње, да присуствује освећењу тамошње цркве, коју је он сам украсио лепим иконостасом. Истога дана отићи ће у Аранђеловац, а 8. о. м. у Горњи Милановац, где ће провести цео сутрашњи дан, 9. о. м. Из Горњег Милановца кренуће ће се на Цвети, 10 о. м. у Добриње, а истога дана у вече вратиће се у Гор. Милановац. Сутра дан 11. о. м. отићи ће краљ у Врањевшницу, а 12 о. м. стићи ће у Крагујевац, где ће провести и сутрашњи дан, 13 о. м. У Београд вратиће се на велики четвртак, 14. о. м. На овом путу пратиће краља министри унутрашњих дела и финансије и ађутанти Франасовић и К. Протић.

(Из српских службених новина.) Указима од 31. марта умировљени су: врхјев први ађутанат ђен. Фрања Ал. Зах, ђенерао на расположењу Коста С. Протић и пешадијски пуковник на расположењу Јован Ђорђевић.

Политичке вести.

— Саблазан, коју је посланик Физешери са својом интерпелацијом изазвао, свршена је тиме, да је Физешери после одговора тисиног, који је његове тврдње прогасио за неистините, кућу молио за опроштење, и да је ово признање његово, да је погрешио, заједно са молбом његовом у записник уведено.

— Посланик Шенерер говорио је у аустријском већу о новели школској, те је том приликом нагласио, да би Далмацију, која по праву припада Троједници, требало уступити истој, а Галицију би такођер ваљало излучити из групе аустријских држава, како би се тим пре повратило оно историчко стање, у коме су сједињене немачко-аустријске (sic!) државе целину за себе сачињавале. Г. Шенерер би хтео тиме као да означи које су те државе, које би он тако радо „прешверцовао“ великој Немачкој.

— Са Цетиња јављају „Пешти Наплову“, да је кнез Никола на предлог црногорског сената решио, да резиденцију своју са Цетиња премести у Никшић. Будим-пештански листови су не мало озлојеђени, што се за нову престолницу није изабрао Даниловград или Подгорица, него Никшић, који лежи у новоослобођеним крајевима херцеговачким.

— Из Београда смо добили вест, да су владике, неготински Мојсије, шабачки Јеремија и нишки Виктор збачени са својих звања, и да је уз припомоћ тамишварског владике Бранковића архимандрит Нестор за ужичког владику посвећен, а за шабачког владику да ће бити изабран оповачки архимандрит Самуило Пантелић, који се је у последње доба неким комбинованим говорима и наздравицама у Карловцима за то место препоручио. Не знамо, да ли ће Христов храм у њему толико добити, колико је Талијин храм у њему изгубио.

— По вестима, што их из Београда једне мађарске новине добише, „даван је на двору београдском алдумаш за новог митрополита“. Тако читамо од речи до речи. Том приликом, вели се даље, да је краљ у наздравици својој захвалио се Његг. Наименованости и тамишварском владици Бранковићу, што су ови припомогли, да се српска црква у своје нормалне (!) односаје поврати.

— За Илву Марковићку јављају истом листу, да је одиста себи жиле на рукама пресекла, но неимајући топле воде, метула је руке у ладну воду, те је тиме баш противан резултат постигла.

— Из Софије брзојављају, да је министар Соболев силне чиновнике поодпуштао, што је велико незадовољство произвело. Софијски градоначелник Хаџанов дао је такођер оставку, и на његово место мисле да ће бити изабран Сукнаров, који радикалној странци припада.

— Кнез Александар кренуо се је 4. о. м. са својим млађим братом Људевитом на пут у Цариград. Владавину је поверио министарском савету и подпредседнику државног савета.

— Из Букурешта јављају за нека сензацијона апшења. Тако веле, да је у Одеси брат ђенерала Велашинова уапшен, у Рени пак да су три, а у Бендеру два жељезничка чиновника затворера.

— Из Москве јављају да ће цар и царица 30. априла поћи у Москву а 14. и 15. маја вратити се у Петроград. Према томе ће дакле светковина крунисања од прилике две недеље трајати. Дворове ће том приликом заступати: Од стране Аустро-Угарске: царев брат надвојвода Карло-Људевит са женом својом Маријом Терезијом; Немачке: један царски принц, но који, то се још не зна; Енглеске: единбуршки херцег; Италије: принц Амадеј и витез Нигра; Шпаније: херцег Монпанзије; Ватикана: нунције Вантели; Турске: Немик паша; Персије: Абд-ул-Самед-Мирза и Изуд-Дулех; Кине: маршал Ченг; Јапана: Ито посланик; Црне Горе: кнез Никола, министар Радовић и ађутанат Матановић; Грчке: краљица; Србије: Мариновић. Осим тога биће ванредним посланицима заступљене државе: Баварска, Виртембершка, Хесен, Саксонија, Данска, Низоземска, Шведска и Португалија. Француска република послаће бившег министра Вадингтона и ђенерала Питије-а, а северо-америчка република послаће ванредног посланика Хент-а и адмирала средиземно-морског бродовља свог. Према томе ће дакле све, поле знамените светске државе при крунисању бити заступљене, појава, које до сада ни при једном крунисању било није.

— Из Дублина јављају, да ни један поротник не сме да се прими суђења у ствари убијства, које се у Феникс-парку догодило. Суд је сваког одсудио због овог опирања на новчану глобу од 100 фуната стерлинга = 1000 фор.

Народна просвета.

(Школа.— Књижевност.— Уметност.— Позориште.)

(Српско Учено Друштво.) Од како је Српско Учено Друштво у Београду изабрало нову управу, опажамо на своју велику радост, да се почиње живље кретати друштвена радња. која је у последње време тако рећи са свим застала била, а застала понајвише због политичког трвења, које је по готову сву умну снагу апсорбовало и које је, као што је познато са последњега главног скупа Ученог Друштва, хтело да унесе политичко-страначке одношаје и у сам храм тог највишег знанственог завода у Срба. Сада пак изгледа, као да ће и знанствена радња у краљевини Србији да си поврати место и обим, који јој пристоји у душевном раду сваког народа. Под новом управом Српског Ученог Друштва установљен је и основан нов одсек за ширење знаности у народ; нова управа зевела је свакидашње послене часове у друштву и већ издала две књиге „Гласника“, књ. 51. првог одељка и 15. другог; књ. 52. првог одељка изаћи ће још овог месеца, а 53. првог и 16. другог одељка већ су дате у штампу. То су само понајглавнији појави друштвене радње; опширније о свему може се наћи у друштвеним записницима, који се по закључку друштва на ново објављују редовно у листу службених „Срп. Новина“. И опет велимо, да се радујемо том лепом раду.

(Нове шаљиве игре.) Наша драмска књижевност обогатила се двема новим шаљивим играма, које су већ стављене у репертоар народне позорнице у Београду и обе за једно 29. марта о. г. први пут приказиване. Те глуме јесу: „Није све злато, што се сија,“ шаљива игра у једном чину с певањем, од К. Костића, и „Мика практикант“, шала у једном чину, по туђој теми написао Драгомир Брзак. С новитетима приказано је поменутог вечера и трифковићево „Љубавно писмо.“ Беше то дакле вече оригиналних шаљивих игара српских. Штета, што ни у једном београдском листу не нађосмо до сад ни једне опширније о поменутим новинама.

(Нова музикалија.) У будапештанској трговини музикалија Таборскога и Парша изишло је, 427. дело Јосифа Лева: „A virágországból“ („Из царства цвећа“), шест музичких комада, као материјал за учење за мале спретне руке са изостављањем октава и понављањем, на гласовиру за две руке: 1. A meghitt nefelejts. 2. Az illatozó szegfü. 3. Az álmadozó liliom. 4. A csintalan rózsácska. 5. A magán ibolya. 6. A kedves gyöngyvirág. Сваки број стоји 60 новчића.

(Нове књиге.) Изашле су ове књиге:

— Приповетке из историје свега света. За школу и народ од Х. Херцога. Превео Владимир Красић. Први део: стари век. (Ово је дело наградила „Матица Српска“.) У Новоме Саду. Издање и штампа А. Пајевића. 1883. На 8-ини 259 стр. Цена 80 нов.

— Савети мојој кћери. Од Ј. Н. Буља. Превод с француског. Свеска I. У Новоме Саду. Издање и штампа А. Пајевића. 1883. На 8-ини 124 стр. Цена 60 новч.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком овога месеца настаје нова претплата за оне наше поштоване претплатнике, који су се на једну четврт године претплатили.

Позивајући их, да понове претплату, имамо напоменути, да је Нови Сад од скора дошао жељезницом у свезу са многим нашим крајевима, те ће наш свет наш лист а у њему и новости много пре и много брже добивати, него до сада.

Без готове претплате не може се лист никоме слати, па за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања отправљати могао. Наруџбине без новаца не могу се уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се тиче уређивања листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

„Застава“ излази четир пута на недељу.

Претплата стаје за Аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

на целу годину	14 ф.	— или 35	дин.
на по године	7 „	„ 17½	„
на четврт године	3 ф. 50	или 9	дин.
на месец дана	1 „ 20	„ 3	„

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Румунију, Русију, Италију и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новом Саду 1. (13.) априла 1883.

Администрација „Заставе.“

Метеоролошки и хидрометарски извештај са новосадске станице од 24. до 30. марта (по рим.) 1883.

Датум	На 0° сведено стање барометра Милим. 700 + 7h	2h	9h	Средина	Температура ваздуха по Целзијевој скали 7h	2h	9h	Средина	За 24 сата температура најнижа	највиша	Средина	Притисак паре у милиметрима 7h	2h	9h	Средина	Влага у процентима 7h	2h	9h	Средина	Небо ведро = 0 сасвим облачно = 10 7h	2h	9h	Средина	Правац и јачина ветра. Нимало ветра = 0 Најјачи ветар = 10 8h	2h	9h	Средина	Падеж за 24 сата у милиметрима Висина	Врста	Висина воде у Дунаву у метрима	Висина воде под земљом у метрима	Температура воде по Целз.	Примедба.
24.	56·6	53·6	51·5	53·9	—5·0	0·6	—1·4	—1·9	1·5	—6·2		2·4	3·1	3·6	3·0	76	64	88	76	0	8	10	6	NE₂	NE₂	NE₂	NE₂			3·22	2·97	5·5	Између 3—4½ h грмљавина и пљусак с ледом.
25.	48·8	46·5	47·3	47·5	—1·2	8·0	3·2	3·3	9·5	—2·0		3·5	5·2	6·4	5·0	84	64	76	75	0	8	7	5	NE₂	NE₂	NE₂	NE₂			3·34	3·17	6·0	
26.	45·8	43·8	41·2	43·6	7·0	16·6	11·4	11·7	17·0	2·5		5·3	6·4	8·9	6·9	71	46	59	59	7	5	3	5	W₂	W₂	W₂	W₂			3·41	3·30	7·0	
27.	40·9	42·1	45·2	42·7	10·8	13·5	9·8	11·4	14·5	9·8		7·4	8·9	7·7	8·0	76	77	86	80	10	0	10	7	NW₂	NW₂	NW₂	NW₂			3·47	3·44	7·5	
28.	44·3	44·6	46·8	45·2	9·4	12·8	3·0	8·2	13·0	3·0		6·9	8·0	5·0	6·6	79	75	83	81	6	10	10	9	W₂	W₂	W₂	W₂			3·49	3·47	7·5	
29.	54·0	55·7	57·5	55·7	2·2	5·6	1·8	3·2	5·8	0·0		4·0	4·0	4·0	4·0	75	60	75	70	10	5	0	5	SW₂	SW₂	SW₂	SW₂			3·54	3·45	7·0	
30.	57·4	57·9	57·9	57·7	1·3	5·4	2·2	3·0	6·4	—1·0		3·6	3·8	3·7	3·7	70	57	68	65	0	3	0	1	E₂	E₂	E₂	E₂			3·59	3·50	7·0	

ПРИМЕДБА. 1.) 7h, 2h, 9h значи, да се бележи у 7 сахата у јутру, у 2 сахата после подне и у 9 сахата у вече.
2.) Код ветра знак N северни, NE североисточни, E источни, SE југоисточни, S јужни, SW југозападни, W западни, и NW северозападни ветар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ТРАЖИМО
ОВЕ СТАРЕ КЊИГЕ:

1. Е. Јанковића, Трговци, комедија.
2. А. Стојковића, Кандор.
3. Давидовића Забавнике од 1815, 1821, 1834 и 35.
4. Ст. Живковића, благодјетелна муза.
5. Спиридона Јовића, Српска Зора, забавник за 1836.
6. Магазин далматински: књига 1 до 8, 10, 11, 16 до 20, 22 до 26.
7. Дарак Српкињи од Богобоја Атанацковића, књига прва.
8. Вукашина Радишића, Знаменитости Ксенофонтове.
9. Ј. Стерије Поповића дела: 1. Милош Обилић, 2. Симпатија и антипатија, 3. Превара за превару, 4. Која је добра жена.

Молимо сваког пријатља српске књижевности, да нам помогне наћи ове књиге.

Понуде заједно са означењем цене, која се за сваку књигу понаособ иште, молимо да нам се што пре пошаљу.

Панчево, марта 1883.

Књижара браће Јовановића.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
код светог Саве.

Сад баш излазе из штампе ове нове књиге:

I.

СЛАВНЕ ЖЕНЕ И ДЕВОЈКЕ

у српским народним песмама, са овим садржајем: Љуба богатог Гавана. — Пречиста Марија и св. Аранђео у рају и паклу. — Бог ником дужан не остаје. — Сан царице Милице. — Ђурђева Јерина. — Смрт Гроздане шћери Душанове. — Браћа и сестра. — Косовска девојка. — Дијоба Јакшића. — Љубоморност. — Девојка надмудрила Марка. — Маргита девојна и Гојко војвода. — Будимско робље. — Цена је овој књизи 20 н.

II.

ВИСОКИ СТЕВАН

у српск м народним песмама, са овим садржајем: Високи Стеван и цар Бајазит. — Високи Стеван и цар Бојадин. — Високи Стеван и Вук Бранковић. — Женидба цара Бајазита. — Цена је књизи 15 н.

III.

NOVA PESMARICA

sa 185 pesama, **svatovskih, potskočica, narodnih i bačkih,** koje se najradije pevaju. Cena je 10 n.

У Новом Саду, о Ускрсу 1883.

СРПСКИ КЊИЖАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

НАЈНОВИЈА ИЗДАЊА КАО УСКРШЊИ ДАРОВИ
ШТАМПАРИЈЕ А. ПАЈЕВИЋА У НОВОМ САДУ

сад су баш угледала света, и нека су што топлије препоручена српској читалачкој публици.

ПРИПОВЕТКЕ ИЗ ИСТОРИЈЕ СВЕГА СВЕТА
за школу и народ написао **Х. Херцог,**
превео **Владимир Красић.**
I. ДЕО: СТАРИ ВЕК.
(Ово је дело наградила „Матица Српска.“)
Књига броји 259 страна са 170 најодабранијих прича, а укоричена је у тврде корице. Цена јој је 80 но ч. или 1 динар 75 пара.

СТАРИ И НОВИ МАЈСТОРИ
РОМАН ИЗ ЗАНАТЛИЈСКОГ ЖИВОТА
од **Јаше Игњатовића.**
(Ово је дело наградила „Матица Српска“ са 300 фор.)
Цена 1 фор. или 2 динара 20 пара.
Књига је штампана на лепој, јакој, глаткој хартији. Има 279 страна 8-не.

ЖЕНИДБЕ
У ЈУНАЧКИМ СРПСКИМ НАРОДНИМ ПЕСМАМА
прибрао и пропратио
СТЕВАН В. ПОПОВИЋ.
У књизи је 25 најкраснијих песама, које заузимају 338 страна и предговор као књижевна оцена ове дивне ките одабраног мирисавог цвећа наше народне поезије.
Цена је књизи само 60 новч. или 1 динар 35 пара.

САВЕТИ МОЈОЈ КЋЕРИ
од **Ј. Н. БУЉА**
превод с француског
СВЕСКА ПРВА.
Књига је штампана читким писменима на лепој углађеној хартији, 224 стране 8-не, а у њојзи је десет врло лепих приповедака, које су кроз и кроз чедне и поучне.
Цена је књизи 60 новч. или 1 динар 35 пара.

Ко поручи већи број ових књига, добија, према избору и количини наруџбине 20—35% рабат.
Овом приликом јављамо, да ће за кратко време изићи у нашем издању и следеће књиге:
1. Друга свеска „Савети мојој кћери“, величина и цена исто као прва свеска. — 2. „Јагода“, дивот-издање, са 68 врло лепих слика разних врста јагода, од проф. дра Ђорђа Радића. Цена 60 нов. — 3. Минералогија, од К. Петерса, са 46 слика у тексту, тврдо укоричена. (Ово је 10-та свеска почетница природних наука.) Цена 50 новчића. (Још се могу добити и првих девет свезака истих почетница.)
За поједине књиге, кад нам се новац унапред пошље, плаћамо поштарину и шаљемо их у крстоплету. Наруџбине обављамо уредно и брзо. Ценовник књига, које се могу добити на књижарском стоваришту нашем, шаљемо на захтевање бесплатно. Примамо узгред наруџбине и на трће књиге.

Јавна захвала.

Пречасној гг. свештеницима, као: гг. Александру Захарићу протопрезвитеру новосадском, Павлу Николићу пароху гложанском, Милану Ћирићу катихети на српској вел. гимназији новосадској, који је још и сходно при погребу слово држао, Арсену Глигоревићу пароху бегечком, као и Лазару Јовановићу месном пароху, који непожалише труда доласком својим са стране и чинодејствујући при погребу милог нам покојника Георгија Грујића пароха Ст.-футошког итд., гг. учитељима К. Шијачком, П. Мирковићу и учитељици К К. Поповић, затим поштованом опћинству Ст.-футошком, преч. госп. Аћлу р. пароху футошком, као и свима званичницима овдашњим, који присуством својим при погребу и одпративши покојникове земне остатке до вечне куће, указаше му тиме последњу почаст, а ојађеном срцу нашем пружише мелема и утехе у преголемој туги за покојником — изриче овим најтоплију благодарност и вечиту захвалу

ожалошћена породица.

Изјава захвалности са препоруком.

Пошто је др. Тома Франк за време свога 10-огодишњег бављења у нашој средини и у најближој околини као лечник у својој струци доказа ретке вештине, ванредног искуства и марљивости обелоданио, то му овим најтоплију захвалност одајемо, те га уједно цењепом општинству Сремских Карловаца — где се сада настанио — најсрдачније препоручујемо, уверени будући, да ће га у пуној мери задовољити.

У Перлезу 22. марта 1883.

Марко Радосављевић свештеник, Константин Јовановић парох, Пера Вуков одветник, Ј. Нотарош поштар, Jakob Ficsher Kaufmann, Арса Нотарош, Ђура Илић трговац, Ferdinand Grassnek Ekonom, Fr. Schiltjung Ekonom, Пера Ивковић благајник.

Ред пловидбе
од 3. (15.) марта 1883. до даље наредбе.

У ЗЕМУН: уторником, средом, петком, суботом и недељом после ½5 сахата после подне.

У ТИТЕЛ: средом и недељом после ½5 сахати после подне.

У ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом после ½5 сахата после подне.

У БУДИМ-ПЕШТУ: понедељником, средом, четвртком, суботом и недељом у ½11 сахата пре подне.

Отправништво.

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Мојим пошт. пацијентима, као и осталој п. т. публици стављам до знања, да од 8. (20.) априла сваки дан ординујем од 9 сати изјутра до 6 сати по подне у гостионици „царице Јелисавете“ бр. 22.

С поштовањем
Др. В. Дик,
зубни лекар.

Бавићу се само 14 дана.

Ред пловидбе
помесног пароброда „Нимфе,“
почевши од 31. марта (12. априла) о. г.

из Каменице у Нови Сад: пре по дне у 6,8 и ½10 сахата, после по дне у 2, ½4 и ½7 сахата;
из Новога Сада у Каменицу: пре по дне у 7, 9 и 11 сах., после по дне у ½3, 4 и 7 сах.

Недељом и свецем вози пароброд пре по дне по пловидбеном реду, а после по дне на лепом времену по потреби.

У Каменици 31. марта (12. априла) 1883.

Подузетници,
помесне пловидбе.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. 3—3

Властелинска управа даје на знање, да ће се властелинске гостионице и крчме у Илоку, Иригу и Сусеку, за тим вашарска права у Бачској и Илоку од 1. новембра 1883. г. почевши на три, евентуално по погодби и на више година у закуп дати.

Илочка гостионица у горњој вароши и она у Иригу изнајмиће ће се путем писмених понуда, те ће нудилац имати своју са жаобином од 150 фор. провиђену понуду најдуже до конца априла тек. год. властелинској управи у Илоку поднети.

За остала права точења и сајмишна одржаће се дражба дне 7. маја у Илоку у 9 сахата у јутру.

Дотични закупни увети могу се код властелинских управа у Илоку и Иригу увидети.

У Илоку, 10. априла 1883.

Управа властелинства кнеза Одескалхиа.

ОГЛАС.

Јављам поштованој публици како у Новом Саду, тако исто и у околини, да сам своју новоотворену кројачку радњу сместио у кући гђе Обреновићке у лебарској улици. Уздам се, да ћу сваку моју муштерију што се кројачке работе тиче знати потпуно задовољити, а тако исто да ћу свакој наруџбини са стране знати потпуно одговорити.

Препоручујући се поштованој публици, остајем с поштовањем

Глиша Сремац,
мушког одела кројач у Н. Саду.
2—3

СЕМЕЊЕ
најбоље врсте баштенско пољско и од цвећа
може се добити
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
Д. КОДЕ
У НОВОМЕ САДУ. 95—100

ОГЛАС.

На једну упражњену парохију у Омољици овим се отвара стечај.

Ко жели ту парохију получити, нека своју ваљано инструјисану молбеницу за 4 недеље дана од дана првог уврштења овог огласа потписаној консисторији поднесе.

Консисторија епархије вршачке.
3—3

НАМЕШТАЈ. MÖBEL-LAGER. ДЕКОРАЦИЈЕ.
СОБНИ НАМЕШТАЈ
и сваке врсте израде помодне
ТАПЕТАРСКЕ и ДЕКОРАТИВНЕ
могу се зготовљене добити и у обилатом избору и најбољег укуса код потписаног. Исти прима да изради собни дворански намештај строго по нарученом стилу и украсима (а по избору из обилате збирке мустара и материје ововемаљске и иновемаљске) које израђује тачно, како му ко наручи: најпростије или најскупоценије — све пак савесно, солидно и ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ.

Лудвик Сатлер,
тапетар и декоратер
3—3
са стоваришћем собног намештаја и радионицом тапетарском
у Новом Саду, у дунавској улици.

ERSTE
Neusatzer Canditen-Fabrik
seit 5 Jahren am hiesigen Platze.
Gestützt auf 30-jährige Praxis und im Besitze einer vortrefflich eingerichteten Fabrik, bin ich in der Lage, jeder Concurrenz die Spitze zu bieten, und empfehle alle in mein Fach einschlagende Erzeugnisse auf das Beste.
Spezialität:
Die von vielen Ärzten als magen- und nervenstärkendes Mittel allseitig anerkannten
Kraftpastillen.
Franz Heiling,
Neusatz,
Temeriner Strasse vis á vis Raabstern im eigenen Hause.
2 3

ТРАЖИ СЕ ЗА СРБИЈУ ЈЕДАН ДОБАР
АПОТЕКАРСКИ ПОМОЋНИК.
Услови писмено. Уједно је јефтино за продају једна апотека са 10.000 динара годишњег обрта.

На понуде одговара

А. Гапчарски,
апотекар у Књажевцу
3—4 у Србији.

!!! ПРОЛЕТЊИ ТЕЛЕГРАМ !!!
БЕЛОГА ЛАВА У НОВОМ САДУ.

Потписани препоручује у богатом избору по најновијој направи шешире (цилиндре), фине, меке и круте шешире (**Filz-Hüte**) за одрасле и децу, ћелепуше, поповске шешире, као и по најновијем начину зготовљене флорентинске сламње шешире за одрасле и децу, уз то још и солидно израђену обућу од телеће коже и иберластина, као и остале фине ципеле за госпе, за господу и децу, а тако исто и кошуље од финог белог платна (**Creton u. Oxford-Hemden**). Даље препоручује потписани елегантне навратнике (краватле), запонце (Manchetten), огрлице, сапињаче на чакширама (Hosenträger), чарапе, господске штапиће, кишобране како од обичне материје тако и од свиле, огртаче од каучука, који се носе на леђи, доколенице (Kamaschen), путничке торбе, путничке сандуке и осталу галантеријску робу, а све најјефтинијом ценом.

4—10

МОРИЦ ЛЕДЕРЕР,
код „белог лава“ у Новом Саду.

Одговорни уредник Миша Димитријевић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.